

TESLİME BAĞLI TAŞINIR REHNİNE HAKİM OLAN İLKELER

The Dominated Principles of the Pledge on Movables with Delivery Condition

Arş. Gör. Mutlu KAĞITCIOĞLU*

ÖZET

Teminat türlerinden biri olan teslimle bağlı taşınır rehini sıkça uygulanmaktadır. Taşınır rehninde alacaklıya sınırlı bir aynı hak tanınır. Türk hukukunda taşınırların rehninde kural olarak teslimle bağlı rehin kabul edilmektedir. Aynı teminatlardan olan teslimle bağlı taşınır rehnine hakim olan birtakım prensipler vardır. Medeni Kanun madde 939 ve devamı maddelerinde düzenlenen bu rehin türündeki ilkeler, diğer rehin türlerine de kıyasen uygulanacaktır. Teslimle bağlı taşınır rehnine hakim olan ilkelerin belirlenmesi bu bakımdan önem taşımaktadır.

Biz bu çalışmamızda teslimle bağlı taşınır rehnine hakim olan ilkeleri incelemeyi amaç edindik. Çalışmamız iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde çalışmamızı daha yararlı ve anlaşılır kılmak amacıyla genel olarak teslimle bağlı taşınır rehini, özellikleri ve hukuki niteliği ele alındı. İkinci bölümde ise, teslimle bağlı taşınır rehnine hakim olan ilkeler yedi grup altında toplanarak incelendi. Açıklamalarımızı, yer yer diğer rehin türleri ile karşılaştırmalı olarak aktarmaya çalıştık. Yargıtay kararlarına elimizden geldiğince yer vermeye özen gösterdik.

Anahtar Kelimeler: Teminat, taşınır rehini, teslimle bağlı rehin, alacak, rehin alacaklısının korunması.

ABSTRACT

The pledge on movables with delivery condition is one of the warrants which is applied frequently. A limited real right is gave to the creditor in pledge on movables. As a rule, the pledge with delivery condition is accepted in pledge on movables of Turkish law. There are some principles which are dominated the pledge on movables with delivery condition that is one of the real securities. The principles in this pledge which arranged in article 939 and the rest of the Turkish Civil Code will be apply comparing with other pledge kinds. The determination of the dominated principles of pledge on movables with delivery condition is important in this regard.

This paper aims to examine the dominated principles of the pledge on movables with delivery condition. Our work has two sections. In first section, in order to more useful and make clear the pledge on movables with delivery condition, its specialties

* İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Araştırma Görevlisi

and its qualifies is discussed in generally. In the second section, the dominated principles of the pledge on movables with delivery condition is evaluated in seven groups. We tried to convey our explanations, in places, in comparison with other types of pledges. As much as we took care to include the decisions of the Supreme Court of Appeals of Turkey.

Keywords: Assurance, the pledge on movables, the pledge with delivery condition, creditor, protection of the pledge creditor.

GİRİŞ

Borç ilişkisi borçluyu alacaklıya karşı bir edimi yerine getirme yükümlülüğü altına sokan hukuki bir ilişkidir. Borcunu yerine getirmeyen borçlu hakkında kanunlarda bazı yaptırımlar saptanmıştır. Ancak bunlar çoğu zaman alacaklı için yetersiz kalır. Alacağını güvence altına almak isteyen alacaklı bu durumda bir teminat isteme yoluna gitmektedir. Teminat, borcun uygun ifasını sağlamaya yönelmiş bir garanti niteliğindedir¹.

Medeni Kanunumuzda “rehin hakları” ve “taşınmaz mükellefiyeti (yükümlülüğü)” teminat amacına yönelik sınırlı aynı haklar olarak düzenlenmişlerdir. Medeni Kanunda rehin hakkı, üzerinde kurulduğu nesnenin taşınır veya taşınmaz olmasına göre ikiye ayrılmıştır. Teslime bağlı taşınır rehni bir taşınır rehni türü olarak teminat unsurunu içermektedir.

I. GENEL OLARAK TAŞINIR REHNİ

A. KAVRAM VE HUKUKİ MAHİYETİ

Medeni Kanunumuzda taşınır rehnine ilişkin bir tanımlama yapılmamıştır. Doktrinde yapılan tanımlardan² hareketle; taşınır rehni, alacağın temini amacıyla borçluya veya üçüncü bir şahsa ait taşınır eşya, alacak veya hak üzerinde kurulan ve alacaklıya borç ödenmediği takdirde

¹ **KUNTALP Erden**, “Teminat Kavramı, Teminat Türleri ve Bunlardan Doğan Sorumluluk” Reha Poray’a Armağan, İstanbul, 1995, s.266.

² **CANSEL Erol**, Türk Menkul Rehni Hukuku, C.I, Teslim Şartlı Menkul Rehni, Ankara 1967, s.11; **KÖPRÜLÜ Bülent / KANETİ Selim**, Sınırlı Aynı Haklar, 2. Bası, İstanbul, 1982-1983, s.440; **ERTAŞ Şeref**, Yeni Türk Medeni Kanunu Hükümlerine Göre Eşya Hukuku, 4. Bası, Ankara, 2002, s.541; **AYAN Mehmet**, Eşya Hukuku, C.III, Sınırlı Aynı Haklar, Konya, 1994, s.180; **ESENER Turhan/GÜVEN Kudret**, Eşya Hukuku 3. Bası, Ankara, 1996, s.393; **AYBAY Aydın/ HATEMİ Hüseyin**, Eşya Hukuku Dersleri, İstanbul, 1996, s.205; **AYİTER Nuşin**, Eşya Hukuku Kısa Ders Kitabı, Ankara, 1987, s.184; **DAVRAN Bülent**, Rehin Hukuku Dersleri, İstanbul, 1972, s.78; **OĞUZMAN M. Kemal/ SELİÇİ Özer / OKTAY -ÖZDEMİR Saibe**, Eşya Hukuku, 10. Bası, İstanbul, 2004. s.765.

rehin konusu üzerinde paraya çevirme yetkisi veren bir haktır, denilebilir. Kanun koyucu dar anlamda taşınırları değil alacak ve diğer hakları da taşınır rehninin kapsamına almıştır. Bu bakımdan Medeni Kanununun taşınmaz rehni dışındaki bütün rehin haklarını taşınır rehni olarak adlandırdığı gözlemlenmektedir³.

B. TAŞINIR REHNİ ÇEŞİTLERİ

Medeni Kanunda birbirinden farklı taşınır rehni türleri düzenlenmiştir. Teslime bağlı rehin (MK. m. 939-949) ve hayvan rehni (MK. m.940) hapis hakkı (MK. m. 950-953), alacaklar ve diğer haklar üzerinde rehin hakkı (MK. m.954-961), rehin karşılığı ödünç verme işi ile uğraşanlarla yapılan rehin (MK. m. 962-961), geri alım hakkı tanıyarak satın almayı meslek olarak yapanlar (MK. m. 969) ve rehinli tahvil (MK. m. 970-972), Medeni Kanunda düzenlenen taşınır rehni türleridir. Ancak taşınır rehni türleri Medeni Kanunda sayılanlardan ibaret değildir⁴.

Aynı haklardaki sınırlı sayı ilkesi taşınır rehni için de geçerlidir. Şöyle ki, Medeni Kanun ve diğer kanunlarda öngörülen türler dışında taşınır rehni kurulması mümkün değildir⁵.

En fazla uygulama alanına sahip olan taşınır rehni türü teslime bağlı taşınır rehnidir. Medeni Kanunumuz da teslime bağlı taşınır rehnini ana model olarak ele almıştır. Bu nedenle kanun koyucu taşınmaz rehninden farklı olarak taşınır rehninde her rehin türü için genel kurallar koymamıştır⁶. Genel kuralları teslime bağlı taşınır rehni bünyesinde düzenlenmiştir. Bu düzenleme tarzı nedeniyle teslime bağlı taşınır rehnindeki kurallar kıyasen diğer rehin türlerine de uygulanır (MK. m. 953/954)⁷.

³ Taşınır rehninin bir hak veya alacak üzerinde kurulduğu hallerde aynı hak niteliği doktrinde tartışmalıdır. Alacak ve haklar üzerindeki rehinde aynı hakkın hak ve alacakla özdeşleştiğini, gerçek anlamda bir aynı hak olmadığını savunan görüş için bkz. OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s.779; SEROZAN Rona, Taşınır Eşya Hukuku, İstanbul, 2002, s.285; HATEMİ Hüseyin/RONA Serozan/ARPACI Abdülkadir, Eşya Hukuku, İstanbul, 1991, s.361-362. Hak ve alacak rehninin aynı hak sağladığını savunan diğer görüş için bkz. Cansel, s.11.

⁴ Geniş bilgi için bkz. ERGÜNE Mehmet Serkan, Hukukumuzda Taşınır Rehninin, Özellikle Teslime Bağlı Taşınır Rehninin Kuruluşu, İstanbul, 2002, s.59-56.

⁵ KÖPRÜLÜ/KANETİ, s.444.

⁶ Taşınmaz rehni türlerinden ipotek, ipotekli borç senedi ve irad senedi gerek konu gerek amaç bakımından farklılardır. Bu nedenle kanun koyucu ortak özellikler bakımından genel hükümler sevk etmiş, farklı özellikleri için de özel hükümler getirmiştir. CANSEL, s.16.

⁷ MK. m. 954; "Aksine hüküm bulunmadıkça, bunların (alacak ve diğer haklar üzerinde rehin hakları) rehni hakkında da teslime bağlı rehin hükümleri uygulanır."

Doktrinde taşınmaz rehnine ilişkin kuralların taşınır rehnine de uygulanacağını kabul eden görüşler vardır⁸. Gerçekten de teslime bağlı taşınır rehnindeki kurallar çok sınırlıdır. Ayrıca iktisadi yönden, taşınır rehini ve ipotek arasındaki benzerlikler çok yakındır. Özellikle her iki rehin de alacağın teminatını oluştururlar ve alacağa bağlı fer'i bir hak niteliğini taşırlar. Bu nedenle taşınmaz rehnine ait bazı kurallar uygun düştüğü ölçüde kıyas yoluyla taşınır rehnine de uygulanabilir. Örneğin; başkasının borcu için üçüncü kişinin rehin verebileceğini açıklayan MK. m. 881/f.2 taşınır rehninde de uygulama alanı bulur.

II. TESLİME BAĞLI TAŞINIR REHNİNE HAKİM OLAN İLKELER

A. ALENİYET (KAMUYA AÇIKLIK) İLKESİ

Aynı hakkın aynı zamanda mutlak bir hak olması herkes tarafından bilinebilir olmasını gerektirir. Bu durum taşınırlarda zilyedlik, taşınmazlarda tapu sicili şeklinde karşımıza çıkar. Aleniyet, “eşya üzerindeki “fiili hâkimiyet” olarak tanımlayabileceğimiz zilyedliğin en önemli fonksiyonudur. Zilyedliğin devri ile taşınırlar üzerinde aynı hak kazanılır (MK. m. 763/f.1 ve MK. m. 939/f.1).

Teslime bağlı taşınır rehninde rehin hakkının kurulabilmesi için iki aşama vardır; Borçlandırıcı işlem ve tasarruf işlemi. Rehin sözleşmesi borçlandırıcı işlemi oluştururken zilyedlik devri tasarruf işlemi oluşturur⁹. Medeni Kanun açıkça rehin sözleşmesinden bahsetmemiştir¹⁰. Ancak rehin sözleşmesinin içeriğine ilişkin birtakım düzenlemeler getirmiştir (MK. m. 939, MK m. 949, gibi). Rehin sözleşmesi kural olarak herhangi bir şekilde tabi değildir¹¹.

Medeni Kanunumuzun üzerinde durduğu aşama tasarruf işlemidir. Rehin sözleşmesini takiben yapılan tasarruf işlemi iki ayıklıdır; Aynı sözleşme (consensus) ve zilyedliğin devri (res)¹². Rehin verenle rehin alınan

⁸ CANSEL, s.8; KÖPRÜLÜ/KANETİ,s.453-454; DAVRAN, s.78; GÜRSOY Kemal T./EREN Fikret/CANSEL Erol, Türk Eşya Hukuku, Ankara, 1978, 1162 vd.; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY - ÖZDEMİR, s.768.

⁹ Hukuki işlemin gerekliliği, teslime bağlı taşınır rehnini, hapis hakkı ve diğer taşınır rehini türlerinden ayırır. CANSEL, s.42.

¹⁰ Sadece rehinli tahvilde borçlandırıcı işlem olarak rehin sözleşmesinden bahsedilmiştir (MK. m.970).

¹¹ CANSEL, s.20; KÖPRÜLÜ/KANETİ, s.478; VELİDEDEOĞLU Hıfzı Veldet, Türk Medeni Kanununa Göre Medeni Hukuk, 2. Bası, İstanbul, 1956, s.387; AYBAY/HATEMİ, s.207; AYAN, s.194; AYİTER, s.186.

¹² Bu açıdan taşınır mülkiyetine benzemektedir (MK. m. 763).

zilyedliğin devri sırasındaki anlaşması aynı sözleşme olarak ifade edilir. MK. m. 939'da aynı sözleşmeden bahsedilmemesine rağmen doktrinde aynı sözleşmenin varlığı aranır¹³. Aynı sözleşmenin sebebe bağlı olup olmadığı doktrinde tartışılmalıdır¹⁴.

Zilyedliğin devri rehin hakkı için kurucu nitelik taşır. Zira taşınırlar ayrı durumlarda dışında ancak zilyedliğin devri yoluyla rehnedilebilirler (MK. m. 939)¹⁵. Daha önce de belirttiğimiz gibi zilyedliğin en önemli fonksiyonu taşınırlarda aynı haklar için aleniyeti sağlamasıdır.¹⁶

Aleniyetin temini ile üçüncü kişiler özellikle rehin alan alacaklılar korunmak istenmiştir. Zilyedliğin devri yoluyla taşınırın rehin hakkıyla sınırlanıp sınırlanmadığı anlaşılabilir. Aksi halde iyi niyetli üçüncü kişiler rehin hakkının varlığından haberdar olmayarak taşınır üzerinde mülkiyeti sınırlanmış bir aynı hak elde ederler. “*İktisadi hayatta zilyedlik mülkiyetle ve dolayısıyla itibara karinedir*”¹⁷ Zilyedliğin devri şartı olmasaydı üçüncü kişiler borçlunun ödeme gücü hakkında yanlış fikre sahip olurlardı.¹⁸ Bu şart rehinli alacaklı için de faydalıdır. Çünkü taşınır maliki rehin konusu taşınır üzerinde tasarrufta bulunamaz (MK m. 979/f.3).

Zilyedliğin devrinin bazı sakıncaları da yanında getirdiği belirtilmelidir. Alacaklının dolaysız zilyed olması nedeniyle rehin veren borçlu taşınırı kullanamaması onun gelir elde ederek borcunu ödemesini engellemektedir. Bu nedenle iktisadi hayatı olumsuz etkileyen zilyedlik devri şartından ödün verildiği görülmektedir. Teslimsiz ve sicili taşınır

¹³ OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 777; CANSEL, s.89; KÖPRÜLÜ/KANETİ, s.479; Serozan, s.192.

¹⁴ Sebebe bağlılık görüşüne göre rehin sözleşmesindeki geçersizlik, tasarruf işlemi (aynı sözleşmeyi) de geçersiz kılar ve rehin hakkı doğmaz. Alacaklı haksız zilyed konumunda olacağından alacaklıya karşı malın iadesi için istihkak davası açılmalıdır. CANSEL, s.29-31; GÜRSOY/EREN/CANSEL, s.1171; AYAN, s.196. Soyutluk görüşüne göre ise rehin sözleşmesindeki geçersizlikler, tasarruf işleminin de geçersiz olmasına neden olmaz. Alacaklı lehine doğan rehin hakkı geçerli bir sebebe dayanmadığı için sebepsiz zenginleşme teşkil eder. Bu nedenle sebepsiz zenginleşme davası açılmalıdır. İstihkak davası mülkiyete dayanan aynı bir dava iken, sebepsiz zenginleşme davası şahsi bir dava olup zamanaşımına tabidir. KÖPRÜLÜ/KANETİ, s.480-481; SEROZAN, s.78; ERGÜNE, s.129; OĞUZMAN/SELİÇİ/ OKTAY-ÖZDEMİR, s.779.

¹⁵ “...Menkul rehni hukukunun esas prensibi, aleniliktir. Bu aynı hakkın varlığı, dışarıya karşı görünüş şekli temelde zilyedliktir. Zilyedliğe bağlı rehin hakkına “teslimi meşrut” (teslim şartlı) menkul rehni denir ve mutad olan çeşidi de budur...” YHGK., T. 19.11.1996, E. 1996/609, K. 1996/764.

¹⁶ Sicili taşınır rehninde ise aleniyeti zilyedliğin devri değil sicile yapılacak tescil sağlar (MK. m. 940).

¹⁷ DAVRAN, s.81.

¹⁸ Bu nedenle teslimle bağlı taşınır rehninin hükmen teslim yoluyla kurulamayacağını kabul edilmektedir. Bkz.: aş. Teslime bağlı rehin ilkesi, s.15.

rehninin (taşınır ipoteğinin) yaygınlaşması bunun bir sonucudur. Özellikle teknik araç-gereç, makineler ve taşıt araçları konusunda teslimsiz rehin listesi genişlemektedir.

B. BELİRLİLİK (TAHSİS) İLKESİ

1. Konuda Belirlilik

Medeni Kanunda taşınır eşya için bir tanım yapılmamıştır. Ancak MK. m.762'yi ele aldığımızda teslime bağlı taşınır rehninin konusunun taşınır mülkiyetinin konusuna göre daha geniş olduğu görülür¹⁹. Rehin konusu taşınırın mutlaka parayla ölçülebilir olması gerekir. Zira alacağını teslime bağlı taşınır rehni ile güvence altına alan alacaklı, borç ödenmediği takdirde rehin konusu taşınırı paraya çevirerek alacağını elde eder (MK. m. 946). Ticari defterler, pasaport, diploma, mektup gibi şeyler rehin hakkının konusunu oluşturamaz. Taşınırın özel mülkiyete tabi olması gerekir.

Rehin konusu taşınırının belirlenmesi (ferdileştirilmesi) belirlilik ilkesinin bir sonucudur. Bu ilke taşınır rehninde olmasa bile taşınmaz rehninde kanun tarafından açıkça belirtilmiştir. MK. m. 854/f.1'de²⁰ belirtilen bu durum taşınır rehni için de geçerlidir²¹.

Belirlilik ilkesi gereği bir mal varlığının tamamı veya bir kısmı üzerinde bir tek işlemle rehin kurulamaz²². Rehin sözleşmesinde taşınırın ferdileştirilmesi zorunlu değildir, belirlenebilir olması yeterlidir²³. Belirlilik, tasarruf işlemi aşamasında önem kazanır. Zira taşınırın en geç zilyedliğin devri esnasında ferdileştirilmesi zorunludur.

Bütünlüycü parça olan taşınırlar asıl eşyadan bağımsız olarak rehnedilemezler. Doğal ürünler asıl şeyden ayrılıncaya kadar onun bütünlüycü parçasıdır (MK. m. 658/f.3). Dolayısıyla aynı esas doğal

¹⁹ MK. m.762; "Taşınır mülkiyetin konusu, nitelikleri itibariyle taşınabilen maddi şeyler ile edinmeye elverişli olan ve taşınmaz mülkiyetinin kapsamına girmeyen doğal güçlerdir."

²⁰ MK. m. 854/f.1; "Rehin kurulurken, konusu olan taşınmazın belirtilmesi gerekir."

²¹ 24.8.1963 tarih ve 6/5165 sayılı Hayvan Rehni Tüzüğü'nün 13. maddesine göre, rehin konusu hayvanların sicile değeri, nev'i, cinsiyeti ve özel alametleri..... gösterilmek suretiyle kaydedilmesi gerekir.

²² Bir şahsın bütün malvarlığı üzerinde rehin hakkının tesis edilmesi aynı zamanda kişilik haklarına aykırı sayılır (MK. m.23/f.2), bkz., CANSEL, s.62 vd.; GÜRSOY/EREN/CANSEL, s.1166; ESENER/GÜVEN, s.396; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s.772.

²³ KÖPRÜLÜ/KANETİ, s.469; ERGÜNE, s.116; CANSEL, s.61-62.

ürünler için de geçerlidir²⁴. Ancak aksi kararlaştırılabilir. Eklenti ise tarafların anlaşmasıyla asıl şeyden ayrı olarak rehnedilebilir²⁵.

Toplu halde bulunan eşya (bir evin mobilyaları, bir eşya deposu, gibi) rehin sözleşmesine konu olabilir. Eşya birliğindeki taşınırın hepsi için tek bir rehin sözleşmesi yapılabilir. Ancak tasarruf aşamasında eşya birliğindeki her taşınır için ayrı ayrı tasarruf işlemi (aynı sözleşme (+) zilyetliğin devri) yapılmalıdır²⁶. Bu durum belirlilik ilkesinin bir sonucudur²⁷.

Paylı mülkiyet rejiminde, paydaşlardan her biri kendi hissesini başkasına rehnedebilir (MK. m. 688/f.3). Ancak paylı mülkiyet hissesi üzerinde kurulacak rehin hakkının niteliği doktrinde tartışmalıdır²⁸. Elbirliği ile mülkiyet rejiminde ortaklardan her biri tasfiye payını tek başına rehnedebilir. Burda ortaklığın tasfiyesinde her ortağan pay almaya yönelik hakı olduğu için haklar üzerindeki rehne göre rehin hakkı tesis edilir²⁹.

2. Alacakta Belirlilik

Teslime bağlı taşınır rehni, alacağa bağlı bir haktır. Genel olarak rehin sözleşmesinin konusu bir para alacağıdır. Para dışında verme, yapma edimi alacakları ile tasfiye alacakları da rehinle teminat altına alınabilirler. Taşınmaz rehninde rehin kurulması anında alacağın miktarının gösterilmesi zorunluluğu vardır (MK. m. 851). Teslime bağlı taşınır rehninde ise rehni paraya çevrilmesi anında alacağın parayla ifade edilmesi yeterlidir.³⁰

²⁴ Rehinin paraya çevrilmesi esnasında asıldan ayrılmamış doğal ürünler teminatın kapsamı içindedirler (MK.m.947/f.3).

²⁵ CANSEL, s.58-59; WIELAND C., Kanuni Medeni'de Ayni Haklar, Çev. KARAFAKI İsmail Hakkı, Ankara, 1946, s.707.

²⁶ OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s.773; KÖPRÜLÜ/KANETİ, s.469; WIELAND, s.707; ERGÜNE, s.183.

²⁷ Taşınır rehni farklı olarak taşınmaz rehninde toplu rehin kurulabilmesi için MK. m. 855/f.1'deki şartların varlığı aranır.

²⁸ Bir görüş paylı mülkiyet hissesinin teslime bağlı taşınır rehne göre rehnedilebileceğini savunur. Bu takdirde paylı mülkiyetin konusu taşınırın bütünüyle alacaklıya tesliminin şart olduğu ve aksine bir anlaşma yoksa paydaşların oybirliğiyle karar alınması gerektiğini kabul ederler. Çoğunluğu oluşturan bu görüş için bkz., CANSEL, s.62-63; WIELAND, s.706; ESENER/GÜVEN, s.431. Diğer görüş ise paylı mülkiyet hissesinin mal değil hak olduğunu ve haklar üzerindeki rehne göre rehin hakkının kurulacağını savunmaktadır. Bu görüş için bkz. ERGÜNE, s.185.

²⁹ CANSEL, s.69; ERGÜNE, s.188.

³⁰ "Menkul rehni sözleşmesinde kural olarak alacağın miktarının gösterilmesi zorunlu değilse de,..., limit fazlası alacağın iflas masasına adı alacak olarak kaydına karar verilmesinde bir usulsüzlük yoktur...", Y.19.HD., T.31.5.2001, E. 2001/2667, K. 2001/4198.

Şarta veya süreye bağlı, ileride doğacak alacaklar için rehin tesis edilebilir. Bu durumda rehin hakkı alacağın doğduğu anda değil taşınır zilyedliğinin devredildiği anda doğar³¹. İleride doğacak alacaklar için taşınır rehni tesisi belirlilik ilkesine aykırılık değildir. Zira kanun koyucu taşınır rehninde alacağın miktarının kesin olarak belirlenmesini paraya çevirme aşamasına kadar aramıştır. İleride doğabilecek her alacak için rehin hakkı kurulabileceğini kabul eden yazarlar vardır.³² Ancak doktrin çoğunluk olarak taraflara tanınan bu serbestliğin belli sınırlar içinde kullanılması gerektiğini kabul etmektedir. Aksi halde hiçbir sınırlamaya uymayan bu türden kayıtların, rehin verenin kişisel ve ekonomik özgürlüğüne aykırı olduğu ölçüde geçersiz olacağını ifade etmektedir³³. Belirlilik ilkesinin gereği olarak ileride doğacak alacaklardan hangilerinin rehin kapsamına gireceği, bunların hukuki sebeplerinin taraflarca ferdileştirilmesi ile tesbit edilmelidir.

C. GÜVENİN KORUNMASI (İTİMAT) İLKESİ

Teslime bağlı taşınır rehninde rehin verenin (malikin veya temsilcisinin) tasarruf yetkisi aranır. Aksi halde rehin hakkı doğmaz. MK. m. 939/f.2; *“Rehnedende tasarrufta bulunma yetkisi olmasa bile, rehin konusu taşınıra iyi niyetle zilyet olan kimse, zilyetlik hükümlerine göre edinimi korunduğu ölçüde rehin hakkı kazanır.”* diyerek iyi niyetli alacaklının korunacağını belirtmiştir. Bu hüküm zilyetlik karinesine güvenerek kazanılan aynı hakkın korunmasını sağlayan MK. m. 988’e benzemektedir. MK. m. 939/f.2’nin MK. m. 988’deki genel kuralın özel bir uygulaması olduğu söylenebilir³⁴. MK. m. 988 ve MK. m. 939/f.2’yi birlikte ele aldığımızda iyi niyetle rehin hakkının kazanılabilmesi için bir takım şartların arandığını görebiliriz.

Alacaklının, tasarruf yetkisi olmayan kimseden rehin hakkı kazanabilmesi için iyi niyetli olması lazımdır (MK. m.3)³⁵. İyi niyetin

³¹ ERGÜNE, s.191; CANSEL, s.81; KÖPRÜLÜ, s.470; k.g., *“Rehin hakkı alacakla doğar.”* WIELAND, s.708.

³² WIELAND, s.707-708.

³³ CANSEL, s.82-88; KÖPRÜLÜ/KANETİ, s.471; ERGÜNE, s.193-194; AYAN, s.184.

³⁴ MK. m. 988; *“Bir taşınırın emin sıfatıyla zilyedinden o şey üzerinde iyi niyetle mülkiyet veya sınırlı aynı hak edinen kimsenin edinimi, zilyedin bu tür tasarruflarda bulunma yetkisi olmasa bile korunur.”*

³⁵ Hapis hakkında da iyi niyetli olan alacaklı borçludan başka bir kişiye ait olan eşyalar üzerinde hapis hakkı kazanabilir (MK. m. 950/f.2).

taşının zilyedliğinin kazanıldığı anda mevcut olması yeterlidir. Rehin verenin yetkisizliğinin sonradan öğrenilmesi rehin hakkını etkilemez³⁶.

Rehin verenin emin sıfatı ile taşınıra zilyed olması şarttır. Malik kendi rızası ile zilyedliği başka bir kişiye bırakmış olmalıdır. Zira taşının çalınmış, kaybedilmiş veya herhangi bir şekilde elden çıkmış olduğu hallerde iyi niyetli kazanım korunmaz (MK m.989 ve MK.m. 939/f.2). Rızası dışında zilyedliği sona erdirilen kimse, 5 yıllık süre içinde taşınır davranış açmazsa, iyi niyetli alacaklı rehin hakkı kazanabilir. Bununla beraber para ve hamile yazılı senetler, rıza dışında çıksa bile, iyi niyetli alacaklı bunlar üzerinde rehin hakkı kazanabilir (MK. m.990 ve MK. m. 939/f.2).

Rehin hakkının iyi niyetle iktisabı için aranan şartlar gerçekleşirse alacaklı normal bir rehin hakkının verdiği yetkilere sahip olur. Malik, mülkiyet hakkını kaybetmese de, alacaklının haklarına katlanmak zorundadır. İyiniyetle kazanılan rehin hakkı taşınır üzerinde önceden kurulmuş sınırlı ayni hakları sona erdirmez. Ancak paraya çevirme aşamasında bu haklardan önce gelir³⁷. MK. m. 979/f.3'e göre dolaysız zilyed olan üçüncü şahıs, zilyedliği devredene karşı ileri sürebileceği sebepleri zilyedliği devralana da ileri sürebilir. Bu nedenle zilyedliğin, havalesi yoluyla iyi niyetle rehin hakkı kazanılmışsa, dolaysız zilyed kendi lehine olan önceki ayni hakkı iyiniyetli alacaklıya karşı ileri sürebilecektir. Kanunkoyucu iyiniyetle kazanılmış rehin hakkının önceliğini bu halde kabul etmemiştir.

D. TEMİNATIN (REHİN HAKKININ) BÖLÜNMEZLİĞİ İLKESİ

Bu ilke teslimine bağlı taşınır rehninde rehin hakkının sağladığı teminatın bir bütün olduğunu ifade eder. Hem rehin konusu taşınır açısından hem de alacak açısından bir takım sonuçlar vardır.

1. Teminat Yükünün Kapsamı

Teminat yükünün kapsamına her şeyden önce rehin konusu taşınır girer. Taşının bütünleyici parçaları ve eklentileri de teminat yükünün kapsamına girer. Daha önce de belirttiğimiz gibi, paraya çevirmeden önce doğal ürünler asıldan ayrılırsa malike geri verilmelidir (MK. m. 947/f.2). Hukuki ürünler bakımından kanunda bir hüküm yoktur. Genel olarak hukuki ürünlerin teminat kapsamında değerlendirilemeyecekleri

³⁶ ERGÜNE, s.167;KÖPRÜLÜ/KANETİ, s.466;OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s.771.

³⁷ CANSEL, s.145; ERGÜNE, s.167.

kabul edilir³⁸. Sigorta tazminatı gibi rehinli taşınırın yerini tutan kaim değerlerin durumu tartışmalıdır. Bunların teminat kapsamına gireceğini kabul edenler olduğu gibi³⁹, kapsam dışında olduğunu ifade edenler de vardır⁴⁰.

2. Alacak Açısından Teminatın Kapsamı

Teslime bağlı taşınır rehini, alacağın bütünü ile teminat teşkil eder. Alacaklı, alacağını elde edinceye kadar rehin konusu taşınırı veya onun bir bölümünü geri vermekten kaçınabilir (MK. m. 944/f.2). Borçlu kısmen ödemede bulursa da, rehin konusunun kısmen geri verilmesini talep edemez⁴¹. Taşınır, aynı borçlunun birden fazla borcu için rehnedilebilir. Bu borçlardan birinin de ödenmesi rehinli taşınırın geri verilmesini gerektirmez⁴². Ancak taraflar aksini kararlaştırabilir.

Teminat altına alınan alacağın kapsamına öncelikle asıl (ana) alacak girer (MK. m. 946/f.2). Asıl alacaktan başka sözleşme faizi, gecikme faizi, takip ve mahkeme masrafları da teminat kapsamındadır. Alacağın ifa edilmemesinden doğan tazminat alacağı ile borcun yerine getirilmemesi halinde ödenmesi kararlaştırılmış cezai şartın teminattan yararlanacağı genel olarak kabul edilmektedir⁴³.

E. ALACAĞA BAĞLILIK (FER'İLİK) İLKESİ

Teslime bağlı taşınır rehni alacağa bağlı (fer'i) bir haktır. Rehin hakkının varlığı alacağın varlığına bağlıdır. Geçerli bir alacak mevcut değilse rehin hakkı doğmaz. Fer'ilik ilkesi gereği alacak sona ererse rehin hakkı da sona erer⁴⁴ (MK. m. 944).

Alacak sonradan zamanaşımına uğrasa bile alacaklı rehin hakkından yararlanabilir. Yani rehinli alacaklının paraya çevirme yetkisi devam eder⁴⁵.

³⁸ GÜRSOY/EREN/CANSEL, s.1172; AYAN, s.185; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s.774; CANSEL, s.163.

³⁹ WIELAND, s.729.

⁴⁰ CANSEL, s.164; OĞUZMAN/ SELİÇİ/OKTAY- ÖZDEMİR, s.773.

⁴¹ Hapis hakkında durum farklıdır. Hapis hakkında alacaklı alacağı oranında haklarını kullanabilir.

⁴² CANSEL, s.25; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s.775.

⁴³ AYAN, s.186; OĞUZMAN/SELİÇİ /OKTAY -ÖZDEMİR, s.775; WIELAND, s.728.

⁴⁴ "...kural olarak rehin, rehin olanın zilyedliğinde olup, menkul rehni hakkı tam bir fer'ilik arzeder. Hak düşünce, rehin hakkı da düşmüş olur...", YHGK., T. 13.11, 1996, E. 1996/609, K. 1996/764.

⁴⁵ Taşınmaz rehninden farklı olarak (MK. m. 864) taşınır rehninin kurulması zamanaşımını kesmez (BK m. 138/f.2).

Rehinli alacağın temlik ile rehin hakkı kendiliğinden yeni alacaklıya geçer. BK. m. 168/f.1'e göre temlik edenin şahsına tanınmış olanlar dışındaki rüçhan haklar ve fer'i haklar temlik ile alacağı devralana geçer. Fer'ilik ilkesinin bir sonucu olarak, temlik halinde, taraflar rehin hakkının temlik edende kalacağına dair anlaşma yaparlarsa rehin hakkı sona erer⁴⁶. Alacaklıya halefiyet halinde borcu ödeyen üçüncü kişi, fer'ilik ilkesi gereği rehin hakkını kazanır (BK. m. 109/f.1).

BK. m. 176/f.1'e göre alacaklı ile üçüncü kişi arasında yapılmış borcun nakli sözleşmesine rağmen alacaklı için rehin hakkı devam eder⁴⁷.

F. ÖNCELİK İLKESİ

Teslime bağlı taşınır rehninde aynı taşınır üzerinde aynı anda birden fazla rehin kurulabilir. Taşınmaz rehninden farklı olarak sıra (öncelik-sonralık ilişkisi) konusunda kuruluş tarihi esas alınır⁴⁸. Yani daha önce kurulan rehin hakkının daha sonra kurulan rehin hakkından önce geleceği kabul edilmiştir. Buna "öncelik ilkesi" denir⁴⁹. En eski rehin hakkı ilk sırada yer alırken en yeni tarihli rehin hakkı son sırayı alır.

Rehinin kuruluş tarihi, rehin hakkının varlığı için gerekli bütün şartların gerçekleştiği andır⁵⁰. Kuruluş tarihi ise rehin türlerine göre farklıdır. Teslime bağlı taşınır rehninde zilyedliğin geçirilmesinin tamamlandığı an kuruluş andır⁵¹.

Kanuni sıra düzeni rehinli alacaklıların anlaşması ile değişebilir. Ayrıca daha önce de belirttiğimiz gibi iyi niyetli üçüncü kişinin kazandığı rehin hakkı sonradan kurulsada dahi diğer rehin haklarından önce gelir (MK. m. 988).

Öncelik ilkesi özellikle paraya çevirme aşamasında önem taşır. Paraya çevirme sonucunda elde edilen tutar ile ilk önce birinci sıradaki alacaklının alacağı ödenir. Artan ikinci sıradaki alacaklıya tahsis edilir.

⁴⁶ ERGÜNE, s.190; CANSEL, s.78.

⁴⁷ BK. m.176/2; "Bununla beraber borcu temin için bir rehin tesis etmiş olan üçüncü şahsın ve kefilin mes'uliyetleri ancak borcun nakline razı oldukları halde devam eder."

⁴⁸ MK. m. 948; "Aynı taşınır üzerinde birden çok rehin hakkı bulunduğu takdirde, alacaklılara rehin haklarının sırasına göre ödeme yapılır."

⁴⁹ AYİTER, s.188; CANSEL, s.28; OĞUZMAN,/SELiÇi/OKTAY -ÖZDEMİR, s.776; Bu ilkeye "tekaddüm prensibi" de denir, bkz., DAVRAN, s.91.

⁵⁰ KÖPRÜLÜ/KANETİ, s.474.

⁵¹ Hayvan rehninde ise sicile yazımın yapıldığı an kuruluş andır.

Ön sıradaki alacaklı alacağını almadan sonraki sırada olana ödeme yapılamaması öncelik ilkesinin bir sonucudur⁵².

Taşınmaz rehninden farklı olarak sıra düzeninde boşluk olmaz. Bir sıra boşalırsa sonra gelen rehin hakları boşluğu dolduracak şekilde kendiliğinden ilerlerler. Bu nedenle ilerleme sisteminin benimsendiğini söyleyebiliriz. Taşınmaz rehninde uygulanan sabit dereceler sisteminde “derece önceliği” geçerliken, ilerleme sisteminde “tarih önceliği” geçerlidir.

G. TESLİME BAĞLI REHİN İLKESİ

Medeni Kanunda ilgili bir düzenleme olmamasına rağmen bir rehin sözleşmesinin yapılması gereğinden bahsetmiştik. Bu borçlandırıcı işlemi takiben bir tasarruf işlemi (aynı sözleşme + zilyedliğin devri) yapıldığını belirtmiştik. Bu bağlamda MK. m. 939, tasarruf işleminin hükümlerini doğurmasını sağlamak üzere taşınır zilyedliğinin devredilmesi zorunluluğunu aramıştır⁵³.

MK. m. 939/f.3; “*Taşınır fiilen yalnız rehnedenin hakimiyetinde kaldığı sürece rehin hakkı doğmaz*” diyerek nitelikli bir rehin zilyedliğini aramıştır. Zira kanun koyucu rehin hakkının geçerli bir biçimde doğması için rehin verenin rehin konusu üzerindeki münhasır (fiilen ve yalnız) zilyedliğinin sona ermiş olmasını esas almıştır. MK. m. 939 hükmü emredici olduğundan, taraflar aksini kararlaştırsalar bile sonuç değişmeyecektir.

Rehinli alacaklının dolaysız zilyed kılınması taşınırın bizzat alacaklıya teslimi şeklinde olabilir⁵⁴. Örneğin üzerinde rehin hakkı tesis edilecek

⁵² Doktrinde tarafların, icra yoluyla (İİK.m. 145 vd.) paraya çevirme olanağına dokunulmamak kaydıyla, rehinli alacaklıya rehin konusunu özel satış yoluyla paraya çevirme yetkisinin tanınabileceği kabul edilmektedir; Bkz., AYAN, s.197 ; SEROZAN, s.281. Bunun yanında borç zamanında ödenmediği takdirde malın mülkiyetinin alacaklıya geçmesini sağlayan anlaşmalar geçersizdir, (Lex Commissoria Yasağı). Geniş bilgi için bkz. **HELVACI İlhan**, Türk Medeni Kanununa Göre Lex Commissoria Yasağı, Doktora Tezi, İstanbul, 1997.

⁵³ Eski Medeni Kanun döneminde, taşınır rehni ile ilgili 853. maddede taşınırın “teslimi” kelimesinden anlaşılması gerekenin aslında “zilyedliğin devri” olduğu kabul edilmekteydi. Yeni Medeni Kanun bu dar ifade şeklini düzelterek taşınırın teslimi yerine taşınır zilyedliğinin devrinden bahsetmiştir.

⁵⁴ Taşınırın maddesel teslimi yerine bir takım sembolik hareketler (taşınıra işaret konulması gibi) rehin verenin münhasır egemenliğini sona erdirmeyeceğinden rehin hakkının doğumuna yeterli olmaz. Bkz; DAVRAN, s.84; CANSEL, s.92-100; WIELAND, s.704; ERGÜNE, s.136.

saatin alacaklının eline verilmesi halinde MK. m. 939/f.3 anlamında nitelikli rehin zilyedliği MK. m. 977 uyarınca devredilmiş olur⁵⁵.

Zilyedliğin devrinin diğer yolu da taşınır üzerinde egemenliği sağlayacak araçların teslimidir. MK. m. 977 eşya üzerindeki egemenliği sağlayan araçların teslimini eşyanın teslimine eş değerde tutmuştur⁵⁶. MK. m. 977 uyarınca malın madde itibarıyla teslimi yerine başka bir şekilde yani zilyedin fiili hakimiyetine bırakılması yoluyla da zilyedlik devredilebilir. Bu halde önceki ve yeni zilyedler bu hususta bir anlaşma yaparlar (Zilyedlik Sözleşmesi). Ancak üçüncü kişiler tarafından tanınabilir olmadığı, dolayısıyla aleniyeti sağlamadığı için bu yolla rehin kurulamayacağı ifade edilir⁵⁷. Kısa elden teslim Medeni Kanunda düzenlenmemesine rağmen bir zilyedlik devri şekli olarak kabul edilir. Burda zilyedliği kazanacak kişi malı elinde bulundururken, bu kişinin zilyedlik sıfatında anlaşmayla değişiklik yapılmaktadır. Rehlinli alacaklı rehin konusu taşınırın zilyedi durumundaysa teslimine bağlı taşınır rehni bu yolla kurulabilir.⁵⁸

Rehlinli alacaklının dolaylı zilyed kılınması ise zilyedliğin havalesi ile mümkündür⁵⁹. Bu halde zilyedlik konusu taşınır üçüncü şahsın dolaysız zilyedliğinde olduğundan zilyedliği devreden kişi dolaylı zilyed durumundadır⁶⁰. Zilyedlik devrinin hüküm ifade edebilmesi için zilyedliğin havalesinin zilyedliği devralan tarafından dolaysız zilyede bildirilmesi gerekir⁶¹. MK. m. 941 uyarınca aynı taşınır üzerinde birden fazla rehin hakkı (art rehin hakkının kurulması) tesisi sadece zilyedliğin havelesi yoluyla gerçekleşir.

⁵⁵ MK. m. 977; "Zilyedlik, şeyin veya şey üzerinde hakimiyeti sağlayacak araçların, edinene teslimi veya edinenin önceki zilyedin rızasıyla şey üzerinde hakimiyet kullanacak duruma gelmesi halinde devredilmiş olur."

⁵⁶ Örneğin, rehin konusu taşınırın bulunduğu depo, kasa gibi kilitli yerlerin anahtarının alacaklıya teslimi rehin hakkının doğumu için yeterli sayılır.

⁵⁷ KÖPRÜLÜ/KANETİ, s.483; DAVRAN, s.83; ERGÜNE, s.141; SEROZAN, s.110.

⁵⁸ DAVRAN, s.83; CANSEL, s.109; OĞUZMAN/ SELİÇİ/ OKTAY-ÖZDEMİR, s.778; SEROZAN, s.111.

⁵⁹ "...menkul rehninin geçerli olması için rehin konusu menkul malın rehn alana teslim edilmesi gerekir. Rehnalan rehin konusu malın doğrudan zilyedi olabileceği gibi dolaysız zilyedi de olabilmektedir... Y. 19. HD., T. 16.2.1999, E.1999/494, K. 1999/792.

⁶⁰ MK. m. 979'a göre, "Bir üçüncü kişi... özel bir hukuki ilişkiye dayanarak zilyed olmakta devam ederse zilyedlik teslim gerçekleşmeksizin kazanılmış olur."

⁶¹ Üçüncü şahsa yapılacak bildirim, MK. m. 979'un öngördüğü düzenlemeden farklı olarak rehin zilyedliğinin sağlanması hususunda kurucu bir unsurdur. Bildirim yapılmadıkça rehin hakkı doğmaz. Bkz.; ERGÜNE, s.146 vd.

Taşınır veya taşınırdaki iktidarı sağlayan araçların zilyedliğe atanacak olana değil de, onun temsilcisine özellikle yediemine (rehin muhafızı) teslimi halinde de rehin hakkı kurulabilir (MK.m.978). Ancak MK. m. 939/f.3'ün aradığı nitelikli zilyedliğin sağlanması şarttır⁶².

Yeni zilyedin dolaylı zilyed kılınmasının diğer bir yolu hükmen teslimdir. Hükmen teslimde zilyedliği devreden kimse, özel bir hukuki ilişkiye dayanarak (kira, ariyet vs.) nesneyi elinde bulundurur. Bu hukuki yapı içinde teslime bağlı taşınır rehini kurulması mümkün değildir⁶³. Bu durum aleniyet ilkesinin bir sonucudur. Zira hükmen teslimde taşınır maliki rehin hakkı kurulmak istenen taşınırın dolaysız zilyetliğine sahip olmaya devam etmektedir. Dolayısıyla hükmen teslim yoluyla zilyedliğin devri, nitelikli rehin zilyedliğini sağlamayacaktır⁶⁴.

MK. m. 940/f.2'yi de konumuzla ilgili olarak ele almamız gerekir. Zira MK. m. 940/f.2 taşınır rehnine ilişkin olarak yapılan tek önemli değişikliktir. Bu hükümlerle hayvan rehninden sonra başka bir sicilli taşınır rehini (taşınır ipoteği) türü oluşturmuştur⁶⁵. Kanun koyucu uygulamada ekonomik değeri yüksek taşınırlar, özellikle motorlu araçların teslime bağlı taşınır rehini ile rehnedilebilmesinin doğurduğu sıkıntıları gidermek amacıyla gütmüştür⁶⁶. Buna göre MK. m. 939 uyarınca bir devire gerek olmadan sicile yapılacak tescil ile rehin hakkı kurulacaktır⁶⁷.

⁶² Yargıtay'ın emredici nitelikte olan MK m. 939/3 hükmü üzerinde durmadığı, rehin zilyedliğinin bir üçüncü şahıs aracılığıyla sürdürüldüğü durumlarda, rehin hakkının hangi hukuki yapı içinde gerçekleştiğini belirtmediğini görmekteyiz. "... Yargıtay'ın yerleşim uygulamalarına göre rehin konusu otonun yedi emin olarak üçüncü bir kişiye tevdi olunmasını, rehin sözleşmesini sona erdirmeyeceği yolundaki kabul tarzı,... üçüncü kişilerin haklarını tehlikeye sokmamaktadır... Nitekim yüksek HGK'nun 1311.1996 gün ve 609-704 sayılı kararındaki... anlatımının mefhumu muhalifinden,..., yediemin tarafından rehin verene tevdi olmasına rıza göstermiş olmasının dahi rehin sözleşmesini sona erdireceği açıktır. Ayrıca Yüksek 19.HD. 10.4.1997 gün ve 1854-3848 sayılı kararda, rehin konusu otonun üçüncü kişinin yedieminliğine tevdi olması durumunda..., bu kişi tarafından rehin konusunun zilyetliğinin alacaklının rıza ve muvafakatı dışında borçluya geçirilmesinin ... rehin sözleşmesini sona erdirmeyeceği... kabul edilmiştir. Bu durumda... içtihadı Birleştirmeye gitme olasılığı doğurmaktadır." YHGK, T. 10.2.1999, E. 1999/11.43, K. 1999/67.

⁶³ AYBAY/HATEMİ, s.206; VELİDEDEOĞLU, s.385; CANSEL, s.112; OĞUZMAN/SELİÇİ/ OKTAY-ÖZDEMİR, s.768; DAVRAN, s.83-84.

⁶⁴ MK. m. 776; "... bu işlem... taşınır rehini kurallarından kurtulmak için yapılmışsa, mülkiyetin nakli sonucu doğurmaz" diyerek MK m. 939'da öngörülen nitelikli rehin zilyedliği şartından sıyrılmak amacıyla taşınırın hükmen teslim yoluyla devredilmesini önlemek istemiştir.

⁶⁵ MK. m. 940; "... kanun gereğince bir sicile tescili zorunlu olan taşınır mallar üzerinde, zilyedlik devredilmeden de, taşınır malın kayıtlı bulunduğu sicile yazılmak suretiyle rehin kurulabilir..."

⁶⁶ OĞUZMAN/SELİÇİ,/OKTAY-ÖZDEMİR, s.790.

⁶⁷ MK. m. 940/2 gereğince sicile yapılacak tescil kurucu niteliklidir.

SONUÇ

Medeni Kanunda düzenlenen taşınır rehni türleri arasında en fazla uygulama alanına sahip olan teslim bağli taşınır rehnidir. Bu nedenle kanun koyucu teslim bağli taşınır rehnine ilişkin hükümleri, taşınır rehninin genel kurallarını ortaya koyacak şekilde kaleme almıştır.

Teslim bağli taşınır rehninde, rehin hakkının doğumu için rehin konusu taşınırın zilyedliğinin devredilmesi söz konusudur (MK. m. 939). Bu durum, aynı haklara egemen olan aleniyet (kamuya açıklık) ilkesinin bir sonucudur. Böylece hem üçüncü şahıslar hem de alacaklı korunmuş olacaktır. Ancak, MK. m. 939/f.3 nedeniyle her türlü zilyedlik devri rehin hakkının doğumu için yeterli olmayacaktır. Bu nedenle hükmen teslim, açıkta duran şeyler üzerinde MK. m. 977 uyarınca zilyedlik sözleşmesi ile gerçekleşen zilyedlik devri ile rehin hakkı kurulamayacaktır.

Teslim bağli taşınır rehnine hakim olan “teslim” ilkesinin uygulamada sıkıntılara yol açması nedeniyle teslimsiz sicili taşınır rehni (taşınır ipoteği) kurulması kabul edilmiştir (MK. m. 9401/f.2) Eski Medeni kanunumuzda hayvan rehninde öngörülen imkan bir sicile tescilli zorunlu olan motorlu araçlar için de sağlanmıştır. Böylece MK. m. 939’a göre bir zilyedlik devri gerekmeden sicile yapılacak tescil ile rehin hakkı kurulacaktır.

Ancak bu durum istisnai niteliktedir ve diğer taşınırlar için zilyedliğin devri kanuni bir zorunluluktur. Zira kanun koyucu gelişen, ihtiyaçlar nedeniyle teslim bağli rehin ilkesinden ödün vererek sicilli taşınır rehni tesis etme imkanı getirmiştir.

KAYNAKÇA

AYAN, Mehmet; Eşya Hukuku, C.III; Sınırlı Ayni Haklar, Konya,1994.

AYBAY, Aydın/ HATEMİ, Hüseyin; Eşya Hukuku Dersleri, İstanbul, 1996.

AYİTER, Nuşin; Eşya Hukuku Kısa Ders Kitabı, Ankara, 1987.

CANSEL, Erol; Türk Menkul Rehni Hukuku, C.I, Teslim Şartlı Menkul Rehni, Ankara, 1967.

DAVRAN, Bülent; Rehni Hukuku Dersleri, İstanbul, 1972.

ERGÜNE, Mehmet Serkan; Hukukumuzda Taşınır Rehninin, Özellikle Teslime Bağlı Taşınır Rehninin Kuruluşu, İstanbul, 2002.

ERTAŞ, Şeref; Yeni Türk Medeni Kanunu Hükümlerine Göre Eşya Hukuku, 4. Baskı, Ankara, 2002.

ESENER, Turhan/GÜVEN, Kudret; Eşya Hukuku, 3. Baskı. Ankara, 1996.

GÜRSOY, Kemal Tahir/EREN, Fikret/CANSEL, Erol; Türk Eşya Hukuku, Ankara, 1978.

HATEMİ, Hüseyin/SEROZAN, Rona/ARPACI, Abdülkadir; Eşya Hukuku, İstanbul,1991.

HELVACI,İlhan; Türk Medeni Kanununa Göre Lex Commissoria (Mürtehinin Merhunu Temellük) Yasağı, Doktora Tezi, İstanbul,1997.

KÖPRÜLÜ, Bülent/KANETİ, Selim; Sınırlı Ayni Haklar, 2. bs. İstanbul, 1982-1983.

KUNTALP, Erden; “Teminat kavramı, Teminat Türleri ve Bundan Doğan Sorumluluk” Reha Poray’a Armağan, İstanbul, 1995.

OĞUZMAN, M. Kemal/SELİÇİ, Özer/OKTAY-ÖZDEMİR, Saibe; Eşya Hukuku, 10.Baskı. İstanbul, 2004.

SEROZAN, Rona; Taşınır Eşya Hukuku, İstanbul, 2002.

VELİDEDEOĞLU, Hıfzı Veldet; Türk Medeni Kanununa Göre Medeni Hukuk, 2. Baskı, 1956.

WIELAND, C.; Kanuni Medeni’de Ayni Haklar, Çev. KARAFKI İsmail, Ankara, 1946.